

REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

amis

BILTEN

3 – 2007 Živa stoka

AGRARNI MARKETIŠKI INFORMACIONI SISTEM
CRNE GORE

17. januar 2007. Vol. 2, Broj 3 Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore www.minpolj.vlada.cg.yu
www.amiscg.org**Ponuda na stočnim pijacama****2-3****Pregled cijena žive stoke****3-7****Deset savjeta za otkrivanje estrusa****8-9**

MELEZI I DALJE DOMINANTNI

Na stočnim pijacama i dalje su, kada je riječ o govedarstvu, u ponudi dominantni melezi. U prodaji su u svim kategorijama s tim što dominiraju u kategoriji teladi a najmanja je ponuda priplodnih junica kojih je bilo samo na pijaci u Bijelom Polju. U govedarstvu je i dalje najslabija ponuda simentalске rase.

U toku prethodne nedjelje bilježimo dobru ponudu prasadi uz napomenu da je većina iz uvoza. Cijena im se kretala od 2,4 do 3€ sa prosječnom dominantnom cijenom od 2,54€/kg žive mjere.

Na pijacama u Nikšiću i Podgorici su se pojavila i nova jagnjad sa prosječnom cijenom od 3€/kg žive mjere.

Bar

Ponuda na pijaci je bila jako loša, prisutan je bio mali broj sitne stoke dok krupne nije bilo u ponudi. Ponuda starih jagnjadi završena je tako da ih do pojave mladih nemamo na tržištu. Trgovina tovnim svinjama bliži se kraju, dok je ponuda prasadi mala što možemo reći i za tražnju.

Berane

Ove sedmice pijaca u Beranama imala je nešto bolju ponudu svih kategorija i vrsta stoke izuzev priplodnih junica i krava. I dalje je najveća ponuda prasadi uvezenih iz Srbije, namijenjenih za dalji tov, a cijena je znatno pala i kreće se oko 2€/kg. Krave za klanje SIM rase su iz Tutina.

Zapažena je bolja ponuda priplodnih ovaca sa mladim jagnjadima čija je cijena veća u odnosu na prethodni period, ovo je prva sedmica sa ponudom ovaca sa mladim jagnjadima. Loša ponuda je i dalje kod kategorija junica i priplodnih krava, čak i na poljoprivrednim domaćinstvima, a potražnja je velika.

Nikšić

Na stočnoj pijaci u Nikšiću loša ponuda. Ponuđeno je: 2 krave, 11 jagnjadi, 2 koze i 5 prasadi. Cijene su uzete direktno od farmera. U prošloj nedjelji može se primijetiti slabija ponuda i porast cijena žive stoke. Cijene priplodnih goveda je duže vremena slična.

Pljevlja

Ponuda stoke na svim pijacama u Pljevljima i dalje je u opadanju. Cijena teladi, šilježadi i krava za klanje i dalje je nepromijenjena. Zbog loših vremenskih uslova prodaja je bila uglavnom na farmama.

Podgorica

Na podgoričkoj stočnoj pijaci ponuda je potražnja, s obzirom na početak godine, odvijala se solidno. Ovaj pazar odlikuje se ponudom prvih jagnjadi istina u malom broju ali to nagovještava da će ih

u narednim pazarima biti sve više. Ponuda teledi je znatno opala u odnosu na protekle pijačne dane, interesovanje kupaca je veoma malo za njihovu kupovinu uprkos nešto nižim cijenama u odnosu na dosadašnje.

Bijelo Polje

Na svim stočnim pijacama u Bijelom Polju ponuda stoke je i dalje u trendu opadanja kako po vrstama tako i po kategorijama. Izuzetak je neznatan porast ponude ovaca sa jagnjadima.

REPUBLIKA CRNA GORA MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

IZVJEŠTAJ O CIJENAMA ŽIVE STOKE

Datum prikupljanja podataka: 11 – 17. 1. 2007. godine

Izveštaj sastavila:

Služba za selekciju stoke RCG

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
1	Telad 80-160 kg SIM kg	~	~	2.70 (2.60-2.80)	~	~	2.60 (2.40-2.60)	2.65 (2.50-2.70)
2	Telad 80-160 kg kg	2.80 (2.60-2.90)	2.50 (2.50-2.20)	2.30 (2.20-2.50)	2.90 (2.80-3.00)	2.50 (2.30-2.60)	2.40 (2.30-2.40)	2.57 (2.45-2.60)
3	Junad do 300 kg SIM kg	~	~	~	~	1.80 (1.70-2.00)	1.90 (1.80-2.10)	1.85 (1.75-2.05)
4	Junad do 300 kg kg	~	~	1.60 (1.40-1.70)	1.90 (1.70-2.00)	~	1.90 (1.80-2.10)	1.80 (1.63-1.93)
5	Junad preko 300 kg SIM kg	~	~	~	~	~	1.70 (1.70-1.70)	1.70 (1.70-1.70)
6	Junad preko 300 kg kg	1.65 (1.50-1.70)	1.50 (1.50-1.50)	1.50 (1.30-1.60)	1.60 (1.50-1.70)	~	~	1.56 (1.45-1.63)
7	Krave za klanje SIM kg	~	1.30 (1.30-1.30)	~	~	~	~	1.30 (1.30-1.30)
8	Krave za klanje kg	0.85 (0.70-1.00)	1.00 (0.90-1.10)	0.90 (0.80-1.10)	0.90 (0.80-1.00)	1.00 (0.85-1.10)	0.80 (0.70-0.80)	0.91 (0.79-1.02)
9	Prasad kg	2.80 (2.80-2.80)	2.00 (2.00-2.00)	2.70 (2.50-3.00)	2.70 (2.50-3.00)	~	2.50 (2.40-2.60)	2.54 (2.44-2.68)
10	Svinje tovljenici kg	2.00 (2.00-2.00)	~	~	~	~	~	2.00 (2.00-2.00)
11	Jagnjad kg	~	~	~	3.00 (3.00-3.20)	~	3.00 (3.00-3.00)	3.00 (3.00-3.10)
12	Šilježad kg	~	~	1.90 (1.80-2.00)	2.40 (2.20-2.60)	~	2.30 (2.20-2.30)	2.20 (2.07-2.30)
13	Ovce za klanje kg	~	2.00 (2.00-2.00)	~	~	~	~	2.00 (2.00-2.00)
14	Ovnovi kg	~	2.00 (2.00-2.00)	~	~	~	2.30 (2.10-2.40)	2.15 (2.05-2.20)
15	Jarad kg	~	~	1.70 (1.60-1.70)	~	~	~	1.70 (1.60-1.70)

	Stoka Rasa jm	Bar Stočna pijaca	Berane Stočna pijaca	Bijelo Polje Stočna pijaca	Nikšić Stočna pijaca	Pljevlja Stočna pijaca	Podgorica Stočna pijaca	Crna Gora
16	Priplodne ovce grlo	~	120.00 (120.00-150.00)	150.00 (140.00-180.00)	140.00 (130.00-150.00)	~	110.00 (90.00-130.00)	130.00 (120.00-152.50)
17	Priplodne koze grlo	70.00 (70.00-70.00)	~	~	90.00 (80.00-100.00)	~	~	80.00 (75.00-85.00)
18	Priplodne junice HF grlo	~	~	~	1,100.00 (800.00-1,200.00)	~	~	1,100.00 (800.00-1,200.00)
19	Priplodne junice Smeđa grlo	~	~	~	~	900.00 (800.00-1,000.00)	~	900.00 (800.00-1,000.00)
20	Priplodne junice Melez grlo	~	~	500.00 (450.00-600.00)	~	~	~	500.00 (450.00-600.00)
21	Priplodne krave SIM grlo	~	~	~	~	~	800.00 (650.00-900.00)	800.00 (650.00-900.00)
22	Priplodne krave HF grlo	780.00 (780.00-780.00)	~	~	1,100.00 (900.00-1,300.00)	~	~	940.00 (840.00-1,040.00)
23	Priplodne krave Smeđa grlo	~	~	~	~	900.00 (850.00-1,300.00)	~	900.00 (850.00-1,300.00)
24	Priplodne krave Melez grlo	~	800.00 (500.00-1,000.00)	600.00 (500.00-700.00)	600.00 (400.00-800.00)	~	650.00 (640.00-870.00)	662.50 (510.00-842.50)

*Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 08-14.01.2007. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija										Vojvodina						Dominantna cena Srbija							
			Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš - Beljin	Pirot	Požarevac	Smederevo	Osiponica	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo		Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin			
Dviske	sve		150	---	150	160	150	150	160	150	---	---	---	---	120	---	---	---	---	110	---	---	---	150		
Jagnjad	sve		180	---	200	170	180	230	200	200	170	185	220	---	---	---	---	---	---	200	---	---	---	160	180	
Jarići	sve		160	---	120	---	150	150	---	140	140	160	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	160	160	
Junad	do 300 kg	HL	---	---	120	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	130	---	---	---	---	---	
Junad	do 300 kg	SM	150	---	130	120	---	140	130	---	---	135	135	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	150	
Junad	>480 kg	sve	140	---	130	136	---	130	135	---	---	130	130	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	130	130	
Koze	sve		80	---	80	---	100	80	---	70	---	75	65	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	80	
Krave za klanje	HL		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Krave za klanje	SM		85	---	90	100	80	90	90	80	---	80	85	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	90	
Krmače za klanje	>130 kg	sve	65	---	75	70	60	---	---	---	---	60	65	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	60	
Ovca	sve		120	---	110	140	100	100	85	110	110	110	100	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	90	
Ovnovi za priplod	sve		---	---	120	150	150	---	---	---	---	110	130	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	120	
Prasad do 15 kg	sve		120	---	90	---	110	130	125	110	120	120	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	120	
Prasad do 25 kg	sve		110	---	90	100	100	110	125	100	110	115	110	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	110	
Priplodne junice	sve		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave	HL		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Priplodne krave (din/grlu)	SM		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Šilježad	sve		150	---	170	160	---	130	---	155	150	---	180	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	150	
Telad	80-160 kg	HL	230	---	180	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Telad	80-160 kg	SM	270	---	250	260	230	250	220	230	---	225	235	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	250	
Tovljenici	80-130 kg	sve	80	---	80	90	80	90	---	80	80	90	85	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	80	
Tovljenici	>130 kg	sve	70	---	75	80	75	80	---	70	70	85	75	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	70	

Izvor: STIPS

Cijene su izražene u dinarima. (1Euro = 80 dinara)

Prikaz cijena u kn/kg za grupu proizvoda / Stočni sajam-livestock market

Prices for product group

U razdoblju: od 08.01.2007. do 14.01.2007.

(2.tj. 2007.god.)

Uspoređeno s razdobljem: od 11.12.2006.

do 17.12.2006.(50.tj. 2006.god.)

Hrvatska			Podatak
Proizvod	Tip	Cijena	Razl.
tele simental (80-160 kg)-calf .	1.Min	20.00	0.00
	2.Max	28.00	0.00
	Prosjek	23.55	0.25
tele holstajn (80-160kg)-calf .	1.Min	18.00	-5.00
	2.Max	18.00	-5.00
	Prosjek	18.00	-5.00
junica simental (za klanje)-heifer .	1.Min	9.00	-1.00
	2.Max	13.00	0.50
	Prosjek	10.45	-0.05
junica holstajn (za klanje)-heifer .	1.Min	-----	-----
	2.Max	-----	-----
	Prosjek	-----	-----
bik simental (>450kg)-beef .	1.Min	11.00	0.00
	2.Max	16.00	0.00
	Prosjek	12.19	0.27
bik holstajn (300-450 kg)-beef .	1.Min	-----	-----
	2.Max	-----	-----
	Prosjek	-----	-----
krava simental (za klanje)-cow .	1.Min	4.00	0.00
	2.Max	10.00	0.00
	Prosjek	5.51	-0.34
odojak (25-35 kg)-piglets .	1.Min	10.00	2.00
	2.Max	23.00	3.00
	Prosjek	12.24	-0.35
svinja (80-120 kg)-pig .	1.Min	7.00	-2.00
	2.Max	17.00	-1.00
	Prosjek	9.57	-0.94
krmača (za klanje)-sow .	1.Min	5.00	-1.00
	2.Max	8.50	-1.50
	Prosjek	6.98	-1.27
janjad-lambs .	1.Min	20.00	0.00
	2.Max	30.00	0.00
	Prosjek	24.01	0.24
ovca (za klanje)-sheep .	1.Min	8.00	0.00
	2.Max	8.00	-2.00
	Prosjek	8.00	-1.01
jare-kid goat .	1.Min	-----	-----
	2.Max	-----	-----
	Prosjek	-----	-----
ždrijebe-foal .	1.Min	10.00	-----
	2.Max	10.00	-----
	Prosjek	10.00	-----
konj-hors .	1.Min	12.00	1.00
	2.Max	13.00	1.00
	Prosjek	12.50	1.00

Izvor: TISUP

Cijene su izražene u kunama. (1Euro = 7,3 Kuna)

DESET SAVJETA ZA OTKRIVANJE ESTRUSA

Uspješno otkrivanje estrusa ili tjeranja na farmi, baza je za dobre rezultate plodnosti krava, što pozitivno utiče na ekonomiju mliječnog stada.

U tom kontekstu dajmo deset savjeta

SAVJET 1: Posmatrajte krave tri puta na dan po 20 minuta!

Uspješnost otkrivanja estrusa zavisi od broja i trajanja posmatranja. Dobri rezultati otkrivanja estrusa postižu se ako krave posmatrate tri puta na dan. Najbolje je to učiniti ujutro prije ili poslije muže, popodne prije muže i uveče oko 10 sati. Svaki put krave treba posmatrati 20 minuta. Ljeti, kad su temperature više od 30°C, krave pokazuju znakove gonjenja puno jasnije tokom noći. U tom slučaju estrus se mora otkrivati noću i rano ujutro. Uspješnost otkrivanja estrusa može pasti za više od 20% ako na posmatranje krava ne trošite barem 1 sat dnevno.

SAVJET 2: Tačno vođenje podataka važno je za otkrivanje estrusa.

Na svakoj farmi podaci o reprodukciji moraju biti na raspolaganju farmeru. Izuzetno korisno pomagalo u vođenju podataka jeste *reprodukcijско - zdravstvena evidencija*. Ako je evidencija propisno popunjena, farmer ima mnogo korisnih informacija o svojim kravama. Lista pokazuje kad se očekuje estrus pojedinih grla, koje krave trebaju specijalnu pažnju i kad trebaju biti osjemenjene. Ako je kravu prošlo tjeranje, ista mora biti obilježena na listi za posmatranje tri nedjelje kasnije.

SAVJET 3:

Komfortnije smještene krave jače pokazuju estrus.

Udobno smještene krave i uopšte krave dobrog zdravlja pridonose dobrim rezultatima plodnosti stada. Štale moraju kravama pružiti komfor, a pri tom su važni faktori propisna ventilacija, osvjetljenje, raspoloživa voda i hrana, stelja, i prije svega, krave ne smiju biti konstantno u đubrivu. U dobrim uslovima znaci gonjenja biti će maksimalno izraženi, a time i bolje uočljivi. Posebnu brigu treba voditi o zdravlju papaka. Krave s problematičnim papcima slabo ili ne pokazuju znakove estrusa.

SAVJET 4: Dobra ishrana poboljšava postotak redovnih estrusa.

Ishrana ima veliki uticaj na postotak krava koje redovno pokazuju estrus. Posebno u ranoj laktaciji krave moraju biti hranjene dobro izbalansiranim obrokom visokokvalitetnih voluminoznih krmiva i koncentrata. Krave koje se ističu manjim gubitkom tjelesne kondicije poslije teljenja, ranije se tjeraju. Krave sa negativnim energetskim bilansom (mršave krave), imaju više neredovnih ciklusa tjeranja i veći postotak tihoga gonjenja.

SAVJET 5: Uočavanje znakova koji prethode tjeranju.

Kod polno zrelih krava ciklus tjeranja ponavlja se svake tri nedjelje. Počinje razvojem jajašca u ovarijumu. U ovoj fazi krave pokazuju nemir, njuše druge životinje i pokušavaju ih zaskočiti, ali ne stoje i ne dopuštaju da budu zaskočene. Krava je razdražljiva, povremeno muče i liže druge krave. Vulva je ovlažena, crvenkasta i slabo otečena. Prerano je za osjemenjivanje. Trajanje tih aktivnosti jako varira i nijesu vidljive kod svih krava.

**SAVJET 6:
Uočavanje najvažnijeg razdoblja,
stajanja.**

Razdoblje ulaska u estrus (proestrus) prelazi u estrus. Od svih znakova, refleks stajanja najjasniji je znak za otkrivanje estrusa (krava dopušta da je druge zaskoče). U štalama sa slobodnim načinom držanja ili ispustu ti se znakovi mogu lako opaziti. Drugi znakovi estrusa jesu: nemir, pojačano kretanje, razdražljivost, učestalo mukanje, bistra, staklasto prozirna i rastezljiva vaginalna sluz, prljave i oguljene slabine i razbarušen rep. Obično se smanjuje apetit i lučenje mlijeka, a krave češće mokre. Tjelesna temperatura blago je povišena i prosječno iznosi 39,2°C. U štalama u kojima su krave vezane, otkrivanje estrusa mnogo je teže jer krave ne mogu zaskočiti ni biti zaskočene. U tom slučaju krava učestalo muče i nastoji napraviti tjelesni kontakt s kravom do nje.

**SAVJET 7:
Osjemenjavanje treba obaviti pred
kraj estrusa.**

Vulva je otečena i vidljiv je jasan mukozni iscjedak. Područje stidnice i repa često je vlažno i kad se vulva dodirne, krava podiže rep i miče u stranu. U ovom stadijumu osjemenjivanje ili pripust treba obaviti 4 do 12 sati poslije prvih primijećenih znakova tjeranja ili 10 do 14 sati prije očekivane ovulacije. Pri kraju estrusa sluz se homogeno zamuti, i to je najbolji znak bliske ovulacije. Zamućena sluz važna je za praksu jer pokazuje optimalno vrijeme za osjemenjivanje odnosno pripust. Plotkinju treba osjemeniti u drugoj polovini stajanja.

SAVJET 8:

**Krvavi iscjedak važan je znak za
registraciju slijedećeg estrusa.**

24 do 72 sata poslije estrusa krava pokazuje, ispušta mukozni iscjedak koji se pojavljuje na vulvi i repu. Ovaj znak pojavljuje se kod 50-60% krava i kod 80-90% junica i vrlo je važan. Krvavi iscjedak znak je da gonjenje nijesmo zapazili i da je prošlo. Svako osjemenjivanje u ovoj fazi biće neuspješno. Takve krave treba zabilježiti u reprodukcijsko-zdravstvenu evidenciju za posmatranje 19 dana kasnije.

**SAVJET 9:
Osjemenjivanje u pravom
trenutku.**

Najbolje vrijeme za osjemenjivanje jeste oko 8 sati poslije kraja faze stajanja (estrusa). Dakle, farmer mora znati kad je započeo estrus. Krave koje su ušle u estrus ujutro, mogu biti osjemenjene popodne istog dana. Krave koje su ušle u estrus popodne ili naveče, biti će osjemenjene slijedeći dan ujutro. Vrijedi dakle pravilo:
ujutro-popodne, popodne-ujutro.

**SAVJET 10:
Ne osjemenjivati krave u vrijeme
lažnog estrusa.**

Komplikacije nastaju kad krave ponekad oko 10 dana nakon normalnog estrusa kao i u vrijeme podmakle steonosti, pokazuju pojačanu aktivnost sa znakovima estrusa koje uzrokuje folikularni sekret ženskog polnog hormona estrogena. Takav estrus nazivamo lažnim. Istraživanja su pokazala da se u praksi osjemenjuje između 10 i 30% krava u vrijeme lažnog estrusa. Ovo pokazuje važnost vođenja evidencije da bi se spriječilo osjemenjivanje takvih krava na bazi loše tumačenih znakova estrusa.